

Gravplatsen och gravrättsinnehavaren.

Som du kanske sett sitter det skyltar på vissa gravplatser, där vi söker efter släkt eller närstående. Är du själv släkt eller närstående? Eller vet någon som kan tänkas vara gravrättsinnehavare?

För varje gravplats skall det finnas en eller flera gravrättsinnehavare.

Vid de gravplatser där det saknas gravrättsinnehavare har vi satt upp skyltar där vi söker släktingar eller närstående till gravsatta.

Skyltarna på vissa gravplatser har suttit där i mer än två år. Eftersom inga släktingar eller närstående hört av sig kommer dessa gravplatser att anses som återlämnade till Klinte pastorat.

Är du släkt eller närstående? Kontakta oss omgående!

Kontakta Gravexpeditionen tfn 0498-24 00 05
öppettider mån-fre kl. 10:00-12:00 och kl. 13:00-15:00
mail: klinte.pastorat@svenskakyrkan.se

Kyrkfönstret

Kyrkoherden har ordet!

Sommaruppehåll?

Nej, snarare sommartermin!

Under sommaren ändrar församlinglivet lite karaktär. De grupper som kommit i gång efter pandemin vilar nu för att återkomma i höst. Under

sommarterminen gör vi annat, vilket syns i detta Kyrkfönster.

På andra håll är det vanligt att man går ner i varv och minskar på utbudet under sommaren. Vi anpassar oss i stället till att ön får många fler boende och turister så här års.

I Hamnkyrkan har vi sommarcafé för alla åldrar torsdagar och fredagar i juli månad.

Musiktilfällen finns det gott om.

Vi ordnar 17 olika gudstjänster med extra musik och konserter i sommar. Dessutom hyr vi ut några gånger till andra konsertarrangörer.

På söndagarna är vi ibland ute i Guds fria natur och ibland inne i våra underbara medeltida kyrkorum.

Foto: Sophie Malmros

Oavsett tid och plats är ni alltid välkomna!

Glad sommar!

- Kent Österdahl, kyrkoherde.

Tfn 070-235 14 55

När dagen fylls av fågelsång, när

äng och hagar blommar,

när markens hela rikedom

förkunnar Nordens sommar.

Då spelar Skaparen och vi är toner

i hans symfoni av ljud och ljus och

färger.

När vi i tvivel frågar oss om vi är

rena toner.

Då svarar Gud: Han lovar oss att

Jesus allt försonar:

I vattnets tecken blir du ren, som

sommarsolens klara sken i

himmelrikets sommar.

(754, vers 1 och 2)

Klinte församling

Församlingens ordf. Per Stumle073-312 79 86

Fröjel församling

Församlingens ordf. Lisbeth Jakobsson..... 070-594 47 86

Eksta församling

Församlingens ordf. Bernt Jakobsson.....073-140 71 22

Sproge församling

Församlingens ordf. Kjell Olofsson.....073-182 57 83

Bokning av förs.hem: expeditionen.....0498-24 00 05

SPROGE FÖRSAMLINGSHEM

Sproge Butvier 149, 623 44 Klintehamn

Sanda, Västergarn och Mästerby församling

Församlingens ordf. Thorbjörn Möllerström..... 072-858 94 49

Bokning av Mästerby församlingshem:

expeditionen.....0498-24 00 05

MÄSTERBY FÖRSAMLINGSHEM

Mästerby Sallmunds 501, 622 32 Gotlands Tofta

Hejde församling

Församlingens ordf. Ingegerd Paulin.....0707-42 34 40

Väte församling

Församlingens ordf. Ingemar Lundqvist.....070-424 60 34

VÄTE FÖRSAMLINGSHEM

Väte annex 1, 623 78 Klintehamn

Klockare

Klockare Elin Andersson..... 076-767 64 21

elin.andersson2@svenskakyrkan.se

Klockare Gunnar Eriksson.....070-893 12 68

gunnar.eriksson@svenskakyrkan.se

Klockare Christina Lidquist.....076-767 64 20

christina.lidquist@svenskakyrkan.se

Klockare Emil Lindgren.....076-767 64 22

emil.lindgren@svenskakyrkan.se

Klockare Tina Calmerås Müller.....076-767 64 23

tina.mueller@svenskakyrkan.se

Kontaktuppgifter för Klinte pastorat

Pastorsexpeditionentfn. 0498-24 00 05

Kanslist Suzanne Asklander

Kyrskolan 703, 623 76 Klintehamn

E-post: klinte.pastorat@svenskakyrkan.se

Hemsida: www.svenskakyrkan.se/klinte

Expeditionens besökstider är mån-fre kl. 10:00-12:00 och 13:00-15:00.

Övrig kontorstid nås expeditionen per mejl eller telefon.

Kyrkoherde Kent Österdahl.....0498-24 01 76

kent.oesterdahl@svenskakyrkan.se.....070-235 14 55

Komminister Janne Manni

janne.manni@svenskakyrkan.se070-476 48 35

Diakon Kim Felixdotter.....070-205 71 59

kim.felixdotter@svenskakyrkan.se

Kyrkomusiker Robert Nyström.....0498-25 18 65

robert.nystroem@svenskakyrkan.se.....072-508 58 65

Kyrkomusiker Erik Tibell.....0498-24 01 79

erik.tibell@svenskakyrkan.se.....070-315 75 67

Pedagog Anette Torgnysdotter

anette.torgnysdotter@svenskakyrkan.se

Kyrkorådets ordf. Kjell Olofsson.....073-182 57 83

Informatör Sophie Malmros.....sophie.malmros@svenskakyrkan.se

Om Kyrkfönstret

Redaktör: Sophie Malmros

Ansvarig utgivare: Kent Österdahl

Omslagsbild: Foto: Sophie Malmros
Solande körmackar på Eksta kyrkas
södra port.

Kyrkfönstret ges ut av Klinte

pastorat till hushållen i Eksta,
Fröjel, Hejde, Klinte, Mästerby,
Sanda, Sproge, Västergarn
och Väte.

Varje fredag kl 14:00
är det andakt på Åvallegården.

För er som vill anordna dopkalas eller kaffe efter dop.

Nu finns våra fyra församlingshem att boka gratis. Det enda som behövs är att någon skall döpas och att ni bor i Klinte pastorat.

De fyra lokalerna finns i Mästerby, Klinte, Väte och Sproge.

Bokning sker via expeditionen.

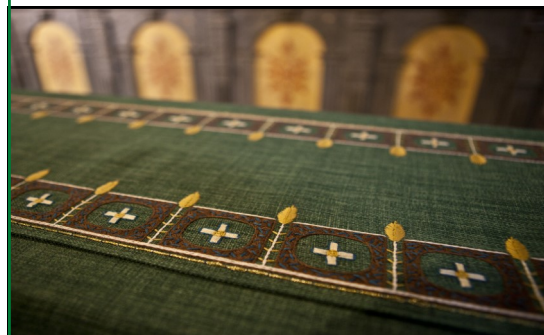
För mer detaljer, ring expeditionen på telefon 0498-24 00 05

Bårtäcket i Fröjel

Det vackra bårtäcket i Fröjel är sytt av Eivor Kurki, på uppdrag av Fröjel församling. Gunilla Lövgren föreslog motivet som är hämtat från predikstolsklädet i Fröjel kyrka.

Ett bårtäcke används om man vill täcka över en kista istället för att ha en blomdekoration på locket.

Bårtäcket går att låna i hela pastoratet.

Observera att Klinte pastorats egna musikevenemang alltid har fritt inträde!

Titta i vår almanacka här i kyrkfönstret så hittar du många vackra musikupplevelser med fantastiska artister!

Foto: Sophie Malmros

Välkommen till våra gudstjänster ute i Guds fria natur!

Ta med något att sitta på och gärna även en kaffekorg.

Sommarcafé i Hamnkyrkan.

kl. 10:00-16:00
torsdagar och fredagar
dessa datum:

30/6, 1/7, 7/7, 8/7,
14/7, 15/7, 21/7, 22/7,
28/7, 29/7.

För alla åldrar!
Här finns kaffe och gemenskap, pingisbord, legobord och leksaker.
Alla är varmt välkomna!

Foto: Kim Felixdotter

Årets bussutflykt söndagen den 4 sept 2022 har temat "Ljus och Luft"

Utflykten anordnas gemensamt av Hejde och Väte församlingar. Även ni som bor i andra församlingar är mycket välkomna i mån av plats! I år beger vi oss i sydöstlig riktning.

Vi besöker Lye kyrka och beskådar ljuset genom de unika målade fönstren från 1300-talet vars like inte står att finna i hela Norden!

Sedan stannar vi till vid Hjorters kapell, ett av Sveriges äldsta lekmanakapell!

Vi kommer även att besöka ett par av Gotlands högsta kyrktorn och kanske får möjlighet att klättra upp i något av dem och få njuta av utsikt och luft.

Fin lunchbuffé är uppdukad för oss på Änggårde i Rone.

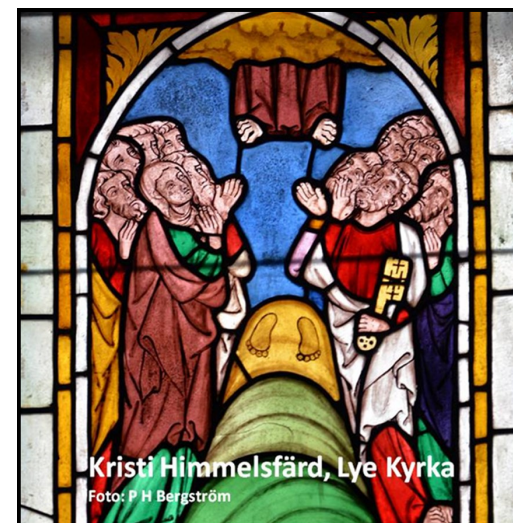
Otendag intas i fiskeläget Tomtbod.

**Bussen utgår från Väte kyrka kl 10:00 och hämtar vid Hejde kyrka kl 10:05
Vi är åter vid 17-tiden.**

Anmälan senast måndag den 29:e augusti till:
Ingegerd Paulin (Hejde) 070-742 34 40
Bo Nohrlander (Väte) 070-478 49 87

Kostnad per person inklusive lunch är 120 kronor vilket betalas kontant i bussen. Barn och ungdomar upp till 18 år deltar gratis.

**Viktigt! Medtag kaffekorg till otendag!
Meddela ev. matallergier vid anmälan. (På bussen är det för sent!)**

DET HÄR GÖR ACT SVENSKA KYRKAN I UKRAINA

Act Svenska kyrkan har genom våra partner sett till att flera ton med mat nått människor på flykt. Mediciner, tillfälliga skydd och psykosocialt stöd kommer också den ukrainska befolkningen till del. Din gåva behövs för att arbetet ska kunna fortsätta.

Swisha din gåva till 900 1223.
Skriv AKUT i meddelandefältet.

När kriget i Ukraina inleddes i slutet av februari var Act Svenska kyrkan bland de första organisationerna på plats. Personalen har inte rest dit själva utan arbetar tillsammans med partnerorganisationer som redan vid krigets början befann sig i närområdet. Att Act Svenska kyrkan har partner på plats ger oss en unik möjlighet att se de verkliga behoven – att skicka kläder från Sverige är till exempel inte önskvärt.

Matpaket och hygienkit har delats ut till människor på flykt. Matpaketen innehåller allt ifrån pasta till fisk och mjölk. I hygienkiten finns tvål, handsprit, toalettpapper, tandkräm och mycket annat som människor inte kunnat få med sig då de lämnat sina hem. Hittills har ACT-alliansen, som Act Svenska kyrkan är en del av, skickat 278 ton mat och andra förmödenheter, och vi ser noga till att allt kommer dit det ska.

- Vi har upparbetade system för rapportering och ansvarsutkrävande, och kan snabbt slå larm om hjälpen inte når till de människor som den är ämnad för, säger Erik Lysén, chef för Act Svenska kyrkan.

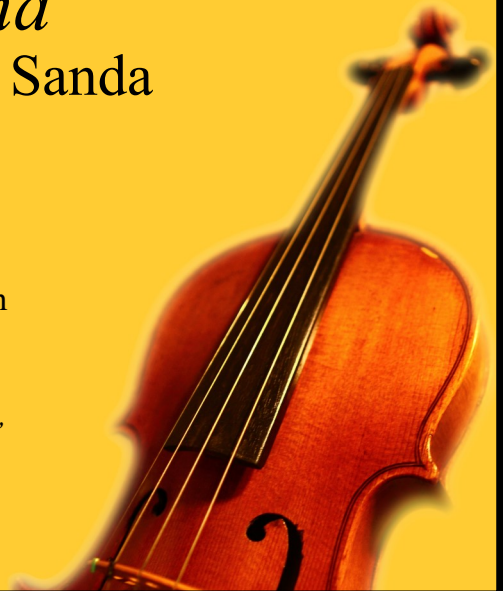
Spelmansstämma i prästgårdsparken i Sanda

Söndag den 12 juni

Musik i parken och kyrkan.
Försäljning av kaffe, och grillat.

Kl. 13:00 startar stämman med en spelmannmässa i Sanda kyrka.

*Arrangörer: Folkmusikgruppen Spelfolki,
Gotländska Folkdansringen,
Sanda hembygdsförening,
Svenska kyrkan, Klinte pastorat,
Sensus studieförbund*

Gotland Chamber Music Festival

Konsert i Fröjel kyrka
Onsdag 27 Juli 2022

BRAHMS Pianotrio C-dur
David Lively, piano
Ulf Wallin, cello
Kristina Winiarski, cello

Biljetter köps via hemsidan:
gotlandchamber.se

250 kr vuxen 125 kr ungdom.

Söndag 10 juli. **LARS GULLIN KONSERT "Portrait of my pals"**

Sanda kyrka. Kl.17:00 och kl.20:00.

Medverkar gör Andreas Pettersson – gitarr, Daniel Tilling – piano,
Josef Karneback – bas, Jesper Kviberg – trummor Jonas Granberg – saxofon,
Gunnel Mauritzson – sång, Emilio Estrada – fiol

samt årets **Gullinstipendiat Christina von Bülow** – saxofon.

Förboka biljetter på hemsidan: www.gullinmuseet.se.

Kassan öppnar 1 timme innan varje konsert. Pris 250 kr

Arrangör: Sanda Hembygdsförening.

Mycket noter att hålla reda på körrepetitionen. Här leder Erik kören Cikoria.

Erik möter alla åldrar i sitt jobb. Här är det repetition med barnkören i Sanda.

Vad är en kantor och vad gör de egentligen?

Om man slår upp ordet kantor finner man att det betyder sångare (cantor) på latin. Kantorn leder alltså sången i gudstjänsten men en kantor har idag många fler uppgifter än så.

Våra kantorer Erik och Robert är skickliga sångare, instrumentalister och leder dessutom körer och instrumentala ensembler för alla åldrar. Dessutom har de det övergripande ansvaret för musiken i kyrkan och anlitar olika artister för konserter och musikmedverkan på gudstjänster och förrättningar. Och så kan de spela orgel med fötterna! Bara en sådan sak! Kyrkfönstret ställde några frågor till våra kantorer Erik och Robert.

- Vad är det svåraste med att spela orgel?

Robert: Det är väl att träna upp koordinationen så att händer och fötter kan spela helt olika saker samtidigt.

- Kan vem som helst lära sig spela orgel?

Erik: Ja, nästan. Grundförutsättningarna är att man behöver ha syn och hörsel i någorlunda behåll (även om undantag finns bland organister), ha någorlunda normalt fungerande händer, fötter, armar och ben och ett normalbegåvat musiköra. Utöver detta behövs tålmod i stora mängder – det tar tid att lära sin hjärna och sina kroppsdelar att utföra såpass många olika saker samtidigt som orgelspelet kräver.

Robert: Ju tidigare man börjar desto bättre. Orgeln är ett perfekt nybörjarinstrument för barn. Den låter mycket direkt och om man inte talar om att något är svårt så upplever de heller inte svårigheten...

- Vilken utbildning har en kantor?

Erik: Den vanligaste utbildningen är en kantorsutbildning som ges vid ett antal olika folkhögskolor och

en orgelläktare. Tvåstrukna ess flög också iväg. Fladdermusikanten tog kanske med sig det i flykten.

Jörgen: Men visst är det en myt? Eller?

Robert: Det har pratats om detta länge. Det var ju en tid då organister till och med utrustades med tjänstevärja.

Erik: Det är solklart att fladdermusikanten kanske är eller inte är en myt! Han har säkert typ nog aldrig funnits någonstans. Utom ibland. På dunkla orgelläktare. Typ som Ringaren i Notre Dame, eller Michael Jackson eller han den där med skägget. Nej Jörgen, jag menar inte Jesus. Inte Johannes

heller. Eller jo förresten, Johannes Brahms. Om han är en myt? Nej, men skägg hade han.

Ett stort ett. Ja, Janne också. Ett litet ett. Fast han är väl en myt?

Jörgen: Kan eller vill ni inte svara mer?

Robert: Nej, nu tror jag att jag lägger locket på och säger gedakt så mycket.

Erik: Säger som Robert, gedakt så mycket!

Så ha en glad sommar, ät mycket bananer och om ni ser till denna fladdermusman, låt mig veta!

Jörgen och fladdermusikanten.

Hej alla somriga barn och torra vuxna!

I det här numret sade Billy präst till mig att jag fick välja mellan två saker att skriva om, musiker eller fladdermöss. För det skulle var med i Kyrkfönstret och kanske kunde vara kul att göra något med.

Men, när jag åt banan och funderade så kom jag på det, att jag hört det någonstans, om den mystiska Fladdermusikanten! Fanns han på riktigt? Var det bara en myt? En modern legend? Vad jag hade hört, så fanns han överallt, i djungeln, i Värmland, Gotland, ja överallt. Det sägs att han är förklädd till en fladdermus, flyger ner till instrument, sitter där på kanten, och sprider felaktiga toner, plinkar på tangenter när någon spelar, fnissar i mörkret, en retsam antisuperhjälte alltså. Som gör musiker sämre och riktiga fladdermöss i tex kyrkor, mer nervösa. Låter läskigt. Jag ringde

upp Erik och Robert, Klinte pastorats kantorer, och fick följande svar i samtalet som följde.

Jörgen: *Har ni hört om denna fladdermusman?*

Robert: *Jag skulle kunna säga så här. De gamla orgeltramparna pratade inte bara väder....*

Erik: *Mm. Det finns vandringssägner om en sådan. Alla musiker har hört talas om fladdermusikanten, men få har sett honom. Som di sma undar jårdi ungefär. Men vi talar inte så högt om det, för då blir han kanske sur och stämmer om gedacktens täckta pipor till otäckta pipor. Då kan det gå helt åt pipsvängen.*

Jörgen: *Har ni sett honom själv?*

Robert: *Sett och sett. Oförklarliga saker händer ju ibland, som att rörflöjten plötsligt spelar fast ingen rört flöjten.*

Erik: *Njae, men en gång flög det förbi nån sorts flygaress när jag spelade på*

Mycket mikrofoner blev det under pandemin. Här spelar Robert accordeon och sköter ljudtekniken vid en andakt på avstånd utanför äldreboendet Åvalle. Med Janne Manni, präst.

Robert leder de instrumentala grupperna Pastoratsorkestern och Koralbrasset.

högskolor runtom i landet. Den tar oftast två och ett halvt år, och innehåller ämnen som solistiskt orgelspel, liturgiskt orgelspel, klassiskt piano, brukspiano, sång, körledning, liturgisk sång och dirigering, barnkörmetodik, liturgik, ensembleledning, gehörslära, harmonilära, instrumentkunskap, administration med mera. Här på Gotland är det inte ovanligt att kyrkomusikerna utöver kantorsutbildningen också har en musiklärarutbildning från någon av Sveriges sex musikhögskolor, men det är inte något krav för att arbeta som kantor.

- Vad är det bästa med att arbeta som kantor?

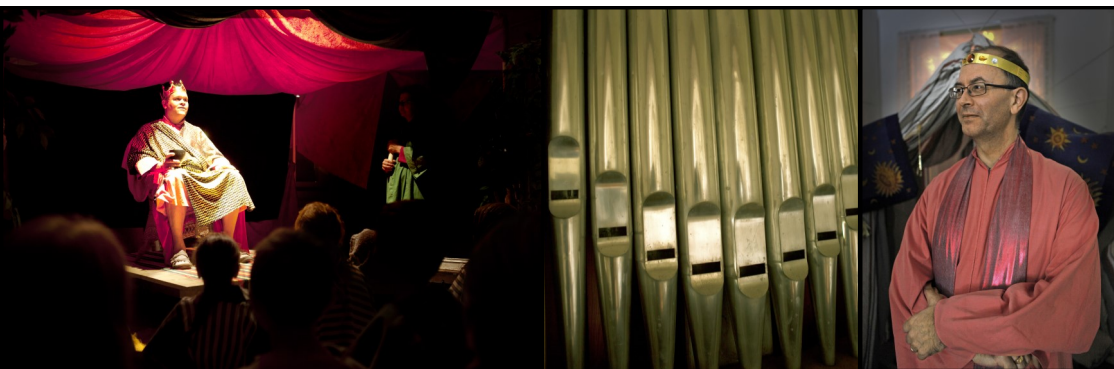
Erik: Det är ett av de mest omväxlande musikeryrken jag kan tänka mig. Här har man ofta möjlighet att regelbundet arbeta med gudstjänster, dop, vigslar, begravningar, körer, orkestrar, barnverksamhet,

ungdomsverksamhet, barnkörer, ungdomskörer, spela i band, spela vid alla möjliga typer av sammankomster, vara med och utveckla kyrkomusiken, med mycket mycket mera. Ingen dag är den andra lik på jobbet.

Robert: Instämmer med Erik. Ingen dag är den andra lik och man får jobba med musik i de mest skilda former.

- Vad har du för musiksmak privat?

Erik: Jag har en ganska bred musiksmak. Jag gillar förstås klassisk musik, men uppskattar också pop, rock, jazz, country, folkmusik, västkustrock och många andra genrer. Dessutom har jag ett särskilt gott öga till visor! Några personliga favoriter är så vitt skilda musiker som Simon & Garfunkel, Chicago, Eagles, Elton John, Lars Winnerbäck, W. A. Mozart och Quilty.

Man förknippar oftast kantor med orgelspelet. Men ibland får en kantor även spela teater. Här spelar Erik rollen som Herodes under Julvandringen i Klinte. Och Robert spelar en av de vise männen.

Robert: Lyssnar på allt. Från klassiskt till Västkustrock, från polska till freilach, från öst till väst & från medeltid till nutid. ”Skvallyssnar” dock inte i tid och otid. När jag lyssnar så lyssnar jag aktivt. Eftersom det är så mycket ljud under arbetstid föredrar jag tystnad eller P1 när jag tex åker bil.

-Nämn en känd kantor? (Säg J.S. Bach!)

Erik: Johann Sebastian Bach är nog den kändaste genom alla tider. Några till är Palestrina (egentligen präst, men vi räknar honom som kyrkomusiker ändå), Dietrich Buxtehude och Jerker Leijon.

Robert: Jag får väl säga J. S. Bach, som är den kändaste i musikersläkten Bach. (Att musikerna i den släkten var många och dessutom duktiga avslöjas tex av att man på den tiden sa att man anställde ”en Bach” och inte ”en kantor” i de trakter där familjens medlemmar verkade.)

Gillar du att sjunga?

Är du intresserad av våra körer kontakta Erik Tibell 070-315 75 67 erik.tibell@svenskakyrkan.se

Pastoratskören Cikoria

övar i Klinte församlingshem
onsdagar kl. 18:30-20:30

Spelar du ett instrument?

Är du intresserad av våra instrumentala ensembler kontakta Robert Nyström 072-508 58 65 robert.nystroem@svenskakyrkan.se

Pastoratsorkestern

övar i Hejde missionshus
tisdagar 18:30-20:00

Koralbrasset uppstår då och då inför vissa gudstjänster.

Söndag 4 september

Fröjel 10:00

Sanda 13:00

Hejde 19:00

Tolfte söndagen efter Trefaldighet

Mässa.

Gudstjänst.

Gudstjänst. **Marianne Gottlander, sång.**

Gubbröra

Matlagningsträffen för alla män.

Nu har du möjligheten att laga mat med en riktig kock!
Vi lagar mat, umgås och äter middag tillsammans.
Välkommen!

Start 30 augusti. Tisdagar kl. 18:00-20:00

Max tio deltagare. Först till kvarn gäller.

Kontakta kocken Tero eller diakonen Kim för anmälan och mer information.

Tero Aalto:

tfn 076-936 2442 unda71tero@gmail.com

Kim Felixdotter:

070-205 71 59 kim.felixdotter@svenskakyrkan.se

Sponsras av Coop Klintehamn

Vår studieverksamhet och våra kultur- och musikaktiviteter genomförs i samarrangemang med

sensus

Tis 9/8		
Hejde	18:30	Kubkväll i vandrarhemmet och aftonbön i kyrkan.
Ons 10/8		
Sproge	19:30	<i>Musik i sommarkväll.</i> ”Mästerverk från renässansen”. Ad Fontes.
Tor 11/8		
Västergarn	19:30	<i>Musik i sommarkväll.</i> ”Minimalism, maximalism och magnifika barockmästare.” Per Gross, blockflöjter.
Söndag 14 augusti		Nionde söndagen efter Trefaldighet
Tippsarve	10:00	Högmässa i sommartid. I Hejde kyrka vid otjänlig väderlek.
Fröjel	20:00	Gudstjänst vid kastalen. Ta gärna med kaffekorg och något att sitta på. I Fröjel kyrka vid otjänlig väderlek.
Tis 16/8		
Hejde	18:30	Kubkväll i vandrarhemmet och aftonbön i kyrkan.
Söndag 21 augusti		Tionde söndagen efter Trefaldighet
Hamnkyrkan	10:00	Högmässa i sommartid.
Västergarn	20:00	Gudstjänst.
Söndag 28 augusti		Elfte söndagen efter Trefaldighet
Mästerby	10:00	Högmässa i sommartid.
Sproge	20:00	Gudstjänst.

Fladdermössen i våra kyrkor

Text och foto: Sophie Malmros

I hundratals år har våra kyrkvindar tjänat som bostäder åt flera olika sorters fladdermöss. I år görs en inventering av fladdermöss i ett flertal kyrkor på Gotland på uppdrag av Länsstyrelsen.

Vi följde med inventeraren och fladdermusexperten Johan Eklöf på kyrkvindarna i Sproge, Eksta och Klinte.

Hur vet man då om det finns fladdermöss?

De gömmer sig bra men Johan söker efter spillning och tydliga matrester såsom fjärilsvingar. Han söker också med pannlampa upp bland takbjälkarna, men får inte syn på något. De är bra på att gömma sig i trånga skrymslen. Däremot hittar vi en död individ av arten ”nordfladdermus” trappan upp till tornet i Sproge kyrka. Nordfladdermusen har runda små öron.

Spillningen visar att det finns fladdermöss i Sproge och Eksta, men inte i Klinte, åtminstone inte i år.

Men hur ser man skillnad på mus- och fladdermusspillning?

Klämmer man på en vanlig musbajs så känns den seg som ett riskorn ungefär. Men bajset från en fladdermus går lätt att smula sönder. Det är för att fladdermössen lever på insekter, berättar Johan. Fladdermössen gör stor nytta då de äter insekter som gärna samlas på våra kyrkvindar. Spindlar, tvestjärtar, fjärilar och flugor står på menyn. Man tror även att de äter skadeinsekter som husbock mm.

Om man hittar rester av fjärilsvingar så är det antagligen matrester efter fladdermössen och ett tecken på att de bor i närheten.

Den fatala fasadbelysningen.

På åttiotalet gjordes en stor inventering av fladdermöss i Sverige. Då var beståndet välmående. Men i takt med att många kyrkor och äldre byggnader skaffade fasadbelysning försvann alltfler kolonier av fladdermöss. Fladdermössen är beroende av mörker för sin överlevnad. När de ger sig ut för att jaga på kvällarna, c:a en timme efter att solen gått ner, behöver de skydd av mörkret för att inte bli tagna av rovfåglar.

Här i Klinte pastorat finns det fasadlampor i Fröjel och Väte, men de används alltså inte längre med tanke på fladdermössen.

Kul fakta om "brunlångörat"

Den är än så länge en av de vanligare fladdermössen i Sverige. Den kan bli upp till 30 år gammal! Att jämföra med vanliga möss som bara blir två till tre år. Men fladdermöss är faktiskt mer lika hästar, rent genetiskt, än möss och råttor.

Parningen sker i augusti. Vid den här tiden kan man se fladdermöss svärma omkring varandra som i en dans.

Även om parningen sker på hösten så har inte honan ägglossning förrän på

våren och spermerna överlever alltså i livmodern hela vintern. Ägget kan befruktas först när honan vaknar ur vinterdvalan.

Honan är dräktig två månader men om hon vill förlänga dräktighetstiden kan hon och fostret tillsammans gå i dvala igen. Detta för att ungen inte ska födas för tidigt om det är en kall sommar och det är dåligt med föda. Honorna och deras ungar lever i kolonier inne på kyrkvinden, medan hanar väljer att leva solokvist. Men ibland håller de sig i tornet intill. Det här brunlångörat hängde och sov i Mästerby kyrktorn när undertecknad gick förbi för några år sedan. Han har fällt in de stora öronen under vingarna. Visst är han söt?

Tor 28/7

Sanda 19:30

Musik i sommarkväll. "Lina Sandells liv och sånger". Familjen Hellgren på möjliga och omöjliga instrument.

Söndag 31 juli

Västergarn 10:00

Sproge 20:00

Kristi Förklarings dag

Högmässa i sommartid.

Friluftsgudstjänst i Borum. Ta gärna med kaffekorg och något att sitta på. I Sproge kyrka vid otjänlig väderlek.

Tis 2/8

Hejde 18:30

Fröjel 19:30

Kubbkväll i vandrarhemmet och aftonbön i kyrkan.

Musik i sommarkväll. "Musik för själ och hjärta." Hans-Lennart Raask, piano och Håkan Tengberg, cello.

Tor 4/8

Väte 19:30

Musik i sommarkväll. "Wonder Women." Marit Sjödin, cello och Sarah Hagen, piano.

Lör 6/8

Sanda 19:30

Helgmålsbön med musik i Kovik. Karin Stenström, sång.

Söndag 7 augusti

Eksta 10:00

Väte 20:00

Åttonde söndagen efter Trefaldighet

Högmässa i sommartid.

Gudstjänst.

Tor 14/7	Hejde 19:30	<i>Musik i sommarkväll.</i> "Dansande orgelpipor". Orgelkonsert med Elke Unt, orgel.
Lör 16/7	Valbyte 19:30	<i>Helgmålsbön med musik</i> i Valbyte (fiskeläge söder om Västergarns samhälle). Janne Manni, sång och gitarr.

Söndag 17 juli

Apostladagen

Sanda 10:00	Eksta 20:00	Högmässa i sommartid. Gudstjänst.
Tis 19/7	Eksta 19:30	<i>Musik i sommarkväll.</i> "Tro, hopp och kärlek". Elin Andersson, sång och Erik Wasmann, piano.

Lör 23/7	Mästerby 19:30	<i>Helgmålsbön med musik</i> i Mästerby-änget. Annika Hansson Gardelius, blockflöjter.
----------	----------------	---

Söndag 24 juli

Sjätte söndagen efter Trefaldighet

Klinte 10:00	Fonsänget 20:00	Högmässa i sommartid. Friluftsgudstjänst. Ta gärna med kaffekorg och något att sitta på. I Hejde kyrka vid otjänlig väderlek.
Tis 26/7	Hejde 18:30	Kubbkväll i vandrarhemmet och aftonbön i kyrkan.

Fladdermusdagis på vinden.

Kyrkvindarna är idealiska för fladdermöss att bo och föda upp sina ungar i. Här har de skydd mot rovdjur, de har värme när solen steker på taket och här finns insekter att äta. Ungarna lär sig också att flyga inomhus på de stora vindarna. Fladdermöss navigerar och jagar med sin unika ekopejling. Men det är en myt att de skulle vara helt blinda. Studier visar att de även använder sin syn för att särskilja insekter bland gräs. Brunlångörat har dessutom slutat med ekopejling och lyssnar med sina jättelika öron efter insekternas vingljud.

Illustration: Dorothea Malmros

Brunlångörat med sina stora öron.

I Sverige finns det 19 olika sorters fladdermöss och i världen finns det ungefär 1300 arter. De flesta lever på insekter eller frukt. Men det finns faktiskt tre arter som suger blod (från boskap), men de finns i Sydamerika. Alla svenska fladdermöss är fridlysta

och det är viktigt att vi låter dem få ha sitt mörker. Kanske borde vi lära av dem när det gäller att skilja dag från natt, och arbete från vila.

Agenda 2030 och Svenska kyrkan.

Svenska kyrkan vill, i enlighet med FN:s Agenda 2030 och dess 17 globala mål för en hållbar utveckling, ta ansvar för skapelsen. Och däri ingår att skydda och främja den biologiska mångfalden. Då vi känner omtanke om våra bevingade vänner på vinden använder vi inte längre fasadbelysning och vi tänder kyrktornens inre belysning bara vid advent, jul och trettondedag. Det viktigaste är att hålla mörkt under sommarhalvåret. Om en lampa glöms på några dagar kan det innebära att fladdermössen inte törs lämna byggnaden och då riskerar de att dö av svält.

Vi tackar Johan Eklöf för alla intressanta fakta och kliver ut i solskenet igen, medan fladdermössen sover vidare på kyrkvinden.

Läs mer:

Fladdermöss : i en värld av ekon.
av Johan Eklöf

Mörkermanifestet : om artificiellt ljus och hotet mot en uråldrig rytm.
av Johan Eklöf

<https://www.svenskakyrkan.se/hallbarutveckling/agenda2030>

Pastoratets almanacka 2022 juni–september.

Ändringar kan bli nödvändiga. Kontrollera därför alltid uppgifterna i fredagstidningens predikoturer eller på vår Facebooksida.

Söndag 12 juni

Heliga Trefaldighets dag

Klinte 10:00

Gudstjänst.

Sanda 13:00

Spelmansmässa. Därefter spelmansstämma i prästgårdsparken.

Eksta 19:00

Gudstjänst. *Marianne Gottlander, sång*

Söndag 19 juni

Första söndagen efter Trefaldighet

Klinte 10:00

Mässa.

Sproge 13:00

Gudstjänst.

Väte 19:00

Gudstjänst.

Fre 24/6 14:00

Enkelt midsommarfirande på Klinteberget. Ta gärna med kaffekorg och något att sitta på.

Lördag 25 juni

Midsommardagen

Västergarn 10:00

Friluftsgudstjänst i Valbyte (fiskeläge söder om Västergarns samhälle).

Hejde 13:00

Friluftsmässa i Fonsänget (Prästänget). Ta gärna med kaffekorg och något att sitta på. I Hejde kyrka vid otjänlig väderlek.

Eksta 20:00

Gudstjänst i Kronvall. Ta gärna med kaffekorg och något att sitta på.

Söndag 26 juni

Den helige Johannes Döparens dag

Sproge 10:00

Högmässa i sommartid.

Mästerby 20:00

Gudstjänst.

Ons 29/6

Klinte 19:30

Musik i sommarkväll. ”Summer Music”.
Gotlands blåsarkvintett.

Lör 2/7

Sanda 19:30

Helgmålsbön med musik vid Vattensågen.
Erik Tibell, sång och gitarr och Gertrud Jakobsson,
sång och flöjt.

Söndag 3 juli

Tredje söndagen efter Trefaldighet

Väte 10:00

Högmässa i sommartid.

Hunninge 20:00

Friluftsgudstjänst vid gårdskorset i Hunninge,
Klinte.

Tor 7/7

Mästerby 19:30

Musik i sommarkväll. ”Livet, döden, kärleken”
Clara Andermo, fiol och Erik Ronström, gitarr.

Lör 9/7

Klintehamn 18:00

Helgmålsbön med musik i Sicklingsparken.
Robert Nyström, accordeon.

Söndag 10 juli

Fjärde söndagen efter Trefaldighet

Fröjel 10:00

Högmässa i sommartid.

Västergarn 20:00

Gudstjänst.